

Langgaards Wagnerfornemmelser

”Parsifal i Musikforeningen. Jeg (Rued L.) i Barnevognen i Garderoben i Koncertpalæet – afmægtig ’Grebet’ af de underlige *afsluttende* Gralsklokker (første Akt). Følte mig i *Slægte dermed*. – Haabløshed i Barnevognen.”

I dette notat referer Rued Langgaard til en oplevelse, han angiveligt har haft som etårig (!) i Odd Fellow Palæet i København, hvor Langgaards forældre overværede en koncertopførelse af dele af Wagners opera *Parsifal*. Notatet vidner om, at Langgaard havde et usædvanligt følsomt sind, en ekstrem hukommelse og at Wagners musik spillede en væsentlig rolle for den danske komponist. Det samme var tilfældet med Langgaards forældre Siegfried og Emma Langgaard, hvilket fører til at Rued Langgaard og hans mor, Emma, i 1921 foretager en musikalsk pilgrimsrejse til bl.a. Bayreuth, hvor Wagner fik bygget villaen *Wahnfried*, og hvor han boede de sidste 9 år af sit liv. Kort tid efter hjemkomsten i København får Emma Langgaard trykt en rejseberetning i tidsskriftet *Musik*.

”Vi tog i Jerngitterdøren, og tre smaa graa langhaarede Racehunde dansede os højtstående i møde. Jeg var strax hensat i Wagnerfornemmelser – Hunde! – han elskede de Dyr. ”Der gaar Cosima” sagde min ledsager. Med store Øjne stirrede jeg mod en høj Skikkelse, der dækket af en Parasol, med en Dame under Armen, nok saa rask promenerede i Gangene. Cosima! Ja, der gik hun den gamle, næsten forhistoriske Skikkelse – altsaa endnu rank trods sine 83 Aar og sit enestaaende bevægende Liv”

Til trods for at det på dette tidspunkt (1921) er 38 år siden Wagner døde, lever hans enke Cosima Wagner altså stadig. Og Wagners ånd lader fortsat til at svæve over boligen i Bayreuth, ikke mindst fordi Wagner ligger begravet i haven uden for Wahnfried.

”Jeg sætter mig i Wagners særlige Lænestol – hvor der saa pudsigt paa Ryggen er anbragt to smaa broncefigurer til Lys. Hele Haven foran, der gaar i et med Slotsparken, er denne Skærtorsdag som en stor ”Charfreitagszauber”-Dekoration med Plænerne fulde af lyseblaa, violette, gule og hvide Krokus. Man ligesom begriber at ”Parsifal” blev til her – netop *her*.”

At dømme efter rejseberetningen er det især Rued Langgaards mor, der fører an i besøget i Wahnfried, men den 27-årige Rued Langgaard lader også til at blive grebet af den særlige ånd i villaen.

”Da jeg stod i *Wagners Stue* (Wahnfried) 1921 saa jeg Udsigten fra Gades Stue i Vestervoldgade! Og jeg ved at det var Wagners Stue, der opfyldte mig i det Øjeblik, og jeg har aldrig været i Gades Stue.”

I Rued Langgaards personlige musikalske univers var Niels W. Gade og Richard Wagner de to vigtigste husguder, og oplevelsen af den særlige stemning i Wahnfried har øjensynligt fået dem til at gå i et. Denne mystiske oplevelser finder sted Skærtorsdag 1921, og tre dage efter - Påskedag - krones rejsen med, at Emma og Rued Langgaard oplever en opførelse af *Parsifal* i Weimar.

Få måneder efter begynder Langgaard på arbejdet med operaen *Antikrist*, der er skrevet i direkte forlængelse *Parsifal*. Det redegør han for i skriftet *Fremtidens Frelser og Kunsten* (1923):

”Skal Kunsten fortsætte paa den i *Parsifal* antydede Bane, maa den begynde med at tolke ”Jegets” Storhedsfantasier... Thi i ”Jeget” er ogsaa ”det onde”, lad os da i Guds Navn ogsaa lære at kende dets Væsen til bunds ”um sehend zu werden”.
En dramatiseret Musik-Gudstjeneste: En ny Kunst”

Med *Antikrist* forsøger Langgaard at føre kunsten – og samfundet som sådan – tilbage til det åndelige spor, som *Parsifal* repræsenterer, og som Wagner også kommer ind på i artiklen *Religion und Kunst*, hvor begrebet ”seende” omtales.

Antikrist består af en række dommedagsbilleder, der på forskellig vis udtrykker det moderne menneskes ekstreme egoisme, og som Langgaard kalder ”Jegets Storhedsfantasier”: Selvoptagethed, hovmod, magtbegær og uhæmmet seksuel adfærd. I løbet af *Antikrist* udlevs ”Jegets Storhedsvanvid” i en grad, så verden er ved at gå under. Dermed bliver vi som mennesker ”seende” og i stand til at starte forfra i en ny tid, hvor Antikrists regime er brudt og i *Parsifals* ånd.

Wagner kaldte *Parsifal* et ”Bühnenweihfestspiel” – et festspil til helliggørelse af teatret – og det var skabt til at blive spillet i festspilhuset i Bayreuth.

Den tanke er videreført i den musikdramatiske forestilling *Parsifal i Ribe*, der er skabt til opførelse på Ribe Domkirkepladsen og i Domkirke som et indvielsesritual for Rued Langgaard Festival. Og som består af sceniske tableauer fra Wagners

Parsifal med gralsridderen Gurnemanz, troldkvinden Kundry og frelseren Parsifal, samt med orgelværker af Langgaard som intermezzi.

Esben Tange